

OHNIVÉ KOMANDO

18.09.2009 09:28

Je terorismus „morem“ nové doby? Mají pravdu staří lidé, když říkají, že dřív nikdy nic takového nebyvalo?

Ale bývalo! A možná vás při pohledu na hroutící se výškové budovy newyorských „dvojčat“ ani nenapadlo, že stejně otřesným a pro tehdejší Evropu šokujícím - jak rozsahem způsobené zkázy, tak i počtem obětí - se stal 26. června roku 1689 teroristický útok na Prahu.

Verbíři na ztracené vartě

Všechno začalo za tuhé zimy v bádenském městě Filipzburgu. Několik set zubožených, promrzlých a hladových mužů, oblečených do cárů rozpadajících se uniforem, už ani zdaleka nepřipomínalo, že bývali hrdými vojáky elitního pěšího pluku svobodného pána z Kaiserštejnu. Obranu městské pevnosti prostě nezvládli, přesila útočících Francouzů byla obrovská, a jejich bojovou morálku navíc podlomilo vědomí, že rakouský císař je nechal na holičkách, nehnul ani prstem, aby svůj pluk uvolnil z obklíčení před nadcházející zimou. Velitelé po zvážení vyhlídek, neboť pevnost nebyla dostatečně zásobena potravinami, vyvěsili bílý prapor.

Tahle válka vypukla kvůli územním nárokům francouzského krále Ludvíka XIV. Teď Francouzi čekali na reakci rakouského císaře, který pohrozil krutou odvetou. Aby ho předešli, vymyslel francouzský ministr Louvois „geniální“ protitah. Tajnou záškodnickou akcí měla být rozvrácena morálka rakouského obyvatelstva, poškozeno hospodářství a znemožněno zásobování císařských armád v „narázníkové oblasti“ mezi oběma znepřátelenými mocnostmi - a tou byly v této chvíli právě Čechy. Zdálo se to být jednoduché: vypálení hlavních českých měst s Prahou v čele uvede zemi do naprostého chaosu, možná dojde i ke vzpourám. Pro rakouského císaře bude pak jediným východiskem přijetí francouzské, na splnění politických podmínek vázané „pomoci“.

Pro úkol bylo nutno získat dobrovolníky, znalé místních poměrů a hlavně české řeči. Ministr Louvois proto nařídil verbovat vhodné muže mezi zajatými vojáky Kaiserštejnského pěšího pluku. Ke spolupráci se přihlásil císařský důstojník Sedmihradský. Ten k provedení nebezpečného úkolu doporučil velmi schopného muže, ač prostého vojáka.

Onen voják se jmenoval Vavřinec Procházka, pocházel z Volduch u Rokycan a v civilu sloužil jako pastýřský pacholek. Protože se mu vedlo dost bídne, dal se v roce 1688 naverbovat do vojska. Sotva však přišel jako nováček se svým plukem na pomoc Bavorsku proti Francii, upadl do francouzského zajetí. Slíbený žold ani koutkem oka nespátl a jeho vyplacení teď bylo v nedohlednu. Hladověl, třásl se zimou a dusil se vztekem a trpkostí nad tím, jak ho všichni podvedli.

Díval se podezíravě, když ho jeho věznitelé pozvali ke stolu plnému lahůdek a dobrého pití a když před něj položili vábně chřestící měšec zlatěáků. Co po něm budou chtít? Vyslechl nabídku - a váhal jen chvíli. Pak přikývl.

Setník Sedmihradský skutečně znal své lidi.

Plamenný kruh se stahuje

Do příchodu jara bylo komando třiceti českých dobrovolníků připraveno. Prošli speciálním výcvikem a každý z nich dostal kromě všeho potřebného na cestu předem vyplaceno dvacet rýnských. Stejnou částku měli převzít od setníka Sedmihradského za každé vypálené město či vesnici. Když složili svým novým vojenským pánům přísahu, dostali pyrotechnické vybavení a vyrazili k hranicím.

Celkem bylo v jarních měsících roku 1689 vysláno do Čech přes sto padesát záškodníků asi v deseti skupinách. Postupovali v nejrůznějších přestrojeních, převlečení za markytánky, žebráky, mnichy, kněze, znuděné kavalíry na cestách nebo přicházeli jako otrhaní, o berlích se belhající vojenští vysloužilci, vracející se domů ze zajetí. Nikde nevzbudili sebemenší podezření.

V dubnu a květnu najednou vyhořely Klatovy, Horažďovice, Turnov, Broumov a řada menších obcí a panských sídel. Někde se podle nalezených zbytků zápalných prostředků zjistilo, že jde o žhářství, ale protože nikdy nevyhořely vesnice, myslelo se, že se jedná o mstu poddaných proti městům a vrchnosti.

Koncem května dorazil setník Sedmihradský se svým komandem a především s Vavřincem Procházkou, kterého povýšil na svého zástupce, do Prahy. Nijak se nemaskovali! Měli na sobě pravé uniformy Kaiserštejnova pluku! Byli však vybaveni falešnými doklady a předstírali, že přišli verbovat nováčky. Zároveň s doklady předal Sedmihradský veliteli stráže v městské bráně zapečetěný dopis od francouzského krále, adresovaný královskému místodržícímu na Pražském hradě.

Ačkoliv místodržící chtěl znění výhrůžného dopisu udržet v tajnosti a informovat pouze císaře ve Vídni, nějakými cestami (snad přičiněním šeptandy šířené skupinou setníka Sedmihradského) o něm brzy věděla celá Praha. Císař proto přikázal předvést Pražanům okázalé divadlo a dopis nechal veřejně spálit katem na Staroměstském náměstí. Datum bylo určeno na neděli 26. června.

Nastala neděle a od časného rána se na Staroměstském náměstí scházely stovky lidí. Byl 26. červen 1689. Nikdo ještě netušil, že vstoupí do pražské historie jako den hrůzy.

Praha v moci teroristů

Zvědavý dav se tísnil kolem hranice, do níž staroměstský kat slavnostně vhodil dopis od francouzského krále. Žháři v šedých uniformách sledovali z ústí okolních ulic svého setníka, až zvedne ruku na znamení, že dopis padl do ohně a akce začíná. Pak se rozběhli, každý na svůj přidělený úsek, a dali se do díla.

Vavřinec Procházka nejprve zapálil zadní šindelovou střechu hostince U černého orla, kde bydlel. Protože právě panovalo období mimořádného sucha, vzplanul podpálený dům tak rychle, že v něm během několika minut uhořely tři osoby, které vůbec neměly šanci vyběhnout ven. Hučící sloup plamenů, rozhazující roje jisker, se ve žhavém víru zatočil nad úzkou uličkou a vzápětí přeskočil na protější nárožní dům truhlářského mistra, který měl ve dvoře skladiště dřeva. Celá ulice se rázem změnila v ohnivý pekelný jícen. To už Procházka přeběhl na roh Dlouhé a Dušní ulice, kde stejně úspěšně podpálil dům se zlověstným názvem U smrti. Pak pokračoval v zapalování domů v Dlouhé ulici, pěkně jeden za druhým. Šlo mu to jako po másle. Inu setník Sedmihradský moc dobře věděl, na koho má sázet!

Ale ani ostatní žháři nezůstávali nijak pozadu. Ohniska požárů zaplnila většinu ulic Starého i Nového města.

Propukl šílený zmatek, nikdo nevěděl kam dřív běžet hasit, bylo slyšet nárek lidí, obklíčených na dvorech či v úzkých uličkách hradbou plamenů. Všechny pražské zvony se rozezněly na poplach, někteří měšťané se snažili vynášet majetek ze svých ohrožených domů, mezi tím se motal hrůzou zdivočelý dobytek, splašení koně a vyjící psi. A uprostřed vši té vřavy projížděl ulicemi na koni setník Sedmihradský, kontroloval, jak si kdo z jeho lidí počíná a udílel jim další příkazy, posílal je do oblastí, kde dosud nehořelo a kam lidé stěhovali své věci, domnívající se, že tam jsou v bezpečí. Rázem však i za jejich zády začaly vybuchovat ohnivé gejsíry...

Ke vši smůle se po polední zvedl silný západní vítr, který plameny mohutně rozdmýchával. Lidé si zpočátku skutečně mysleli, že požár do nových ohnisek roznáší vítr, ale když byli při díle přistiženi první paliči, rozlícený dav je na místě ubil a vhodil do ohně.

Požáry v Praze zuřily na několika místech po celou následující noc. Také celý následující den tonula Praha v oblacích černého kouře, jímž sem tam probleskovaly žltorudé zášlehy. Kdyby se vítr obrátil k jihu, Staré i Nové město by vyhořelo do základů. I tak byla bilance dost ořesná. Celkem lehlo popelem 820 domů, několik kostelů, klášterů, far a 10 synagog. Z dalších 120 domů musely být strženy prohořelé střechy. V trosky se změnil nádherný Králův dvůr (býval u Pražské brány na místě dnešního Obecního domu), zle poškozena byla Novoměstská vodárna a domy v Týnském dvoře (Ungeltu). O život přišlo několik desítek lidí.

Neodvratný konec ohnivého Vavřince

Setník Sedmihradský se vrátil zpátky do bavorského Filipsburgu, aby oznámil generálu Melacovi výsledek akce a vyinkasoval zaslouženou odměnu. A tak zatímco velitel užíval vyplacených peněz v bujarých pitkách a radovánkách s bavorskými děvčaty, Vavřinec Procházka se s několika zbylými muži skrýval v lesích, obcházel města jako pes větřící kořist, jeho oči se leskly jako v horečce, nejedl, nespál. Byl posedlý touhou dokončit úkol, proměnit všechno v prach a popel, znovu a znovu se dívat do plamenů. Mířil do jižních Čech.

Právě když se jedné noci vydali zapálit Týn nad Vltavou, ve vesničce Krči u Protivína je zaskočili rozhořčení sedláci. Zmlátili žháře do krve a pevně svázané povřísly je předali nejbližší vojenské posádce.

Vavřinec Procházka se poté, co byl usvědčen francouzským vůdcem jedné venkovské skupiny žhářů Benediktem Durezem, ke svým činům přiznal. Jeho trest byl exemplární. Kat ho vozil na káře po všech místech jeho zločinů, následován davem Pražanů. Před spáleništěm domu U černého orla mu kat kleštěmi utrl prsty na levé ruce, před spáleništěm domu U smrti (jak symbolický název!) došlo na pravou ruku. Potom ho Hybernskou ulicí vyvezli na popraviště před Horskou bránu. Zde byl škrcen u kůlu a potom upálen. Podobnou smrtí skončili i všichni ostatní zajatí žháři.

Použitá literatura:

*Josef Svátek: Ze staré Prahy; Praha 1899**

*Jiří Horák: Kniha o staré Praze; Praha 1989**

*Zdeněk Zdrůbek: Z kronik Podbrdská; Praha 1981**

P.Beckovský: Poselkyně starých příběhů českých

Otomar Dvořák: Hořící lilie (románové zpracování tohoto příběhu)